

igjen, Guldbergs forhadte Cabinets-Ordres havde betaget dem. Meget billigt siger Du. Men naar det kun ikke endelig engang falder tilbage til det gamle. Der er nylig oprettet et politisk Collegium, som bestaar af Kronprindsen, Bernstorff og en vis Riegelsen som Secretair. Jeg frygter, jeg frygter, at dette kan engang frembringe det gamle Cabinet og dets forhadte Ordres. Gid jeg spaa usandt! Jeg erindrer, at Du engang i en anden Anledning sagde: naar en Ting er forhadt, saa borttager man dens Navn, men lader Tingen selv blive. — — —

**Greve Sigismund Ludvig Schulins
autobiografiske Meddelelser til Ordenskapitlet.**

Ved **G. L. Grove.**

Ved Christiansborg Slots Brand i Oktober 1884 led den dansk-norske Personalhistorie et stort og uerstatteligt Tab, idet et betydeligt Materiale af autobiografiske Meddelelser, der gennem mange Aar i Henhold til Ordenskapitlets Statuter vare indsendte fra Riddere af de danske Ordener og bevaredes i Ordenskapitlets Arkiv, gik op i Luer.

Kun i ringe Grad ere disse rige Kilder til Oplysning om Riddernes Levnetsløb blevne tilgængelige ved Offentliggørelse. Chr. Wohlframs „Samling af Ridderne af Elephant- og Dannebrogordenen fra 1660 til 1757“ med Kontinuationer til 1760 og „Compendium over de nu i Live værende høje Herrer af Elefanten og Dannebrog-Ordenen, 1762“ paa dansk og tysk samt

Peder Block Bjørns „Nye Samling over Ridderne af Elefant- og Dannebrogordenen fra 1660 til 1776“, trykt 1777, have kun givet lidet mere end Statskalendernes Opregning af Ridderens Navne ved at tilføje deres Udnævnelses- og Dødsdag og kortelig nævne deres Rang, Stilling og Valgsprog. Noget lignende gjælder J. H. F. Berliens „Der Elephanten-Orden und seine Ritter“ fra 1846, i hvilken tilmed Kritiken har paavist væsentlige Mangler¹⁾. Konferensraad J. D. T. Manthey havde derimod begyndt en fyldigere og bedre Samling af „korte Biographier efter de til Ordenskapitlet indkomne Levnetsløb fra Mænd, der ere dekorerede med Ridderordener og døde i Tidsrummet 1809—17“, som vel blev trykt, men uden Titelblad og ufuldført. Denne angaar imidlertid kun en meget begrænset Periode.

Udenfor disse selvstændige Værker har Kammerherre C. J. Anker i en senere Tid meddelt Afskrifter og Uddrag af mange norske Dannebrogssidderes til Ordenskapitlet indsendte Biografier i „Aftenposten“, i forskellige Skrifter om norske Generalpersoner og andetsteds, bl. a. i de to Aargange af dette Tidsskrift, der ligge nærmest forud for Branden. Ogsaa andre have nu og da øst af disse Kilder. Men alt, hvad der er udkommet, er ganske forsvindende mod, hvad der er tabt.

Foruden ældre Biografier ere saa godt som alle de af danske Dannebrogssidder fra 1818 indtil Branden indsendte Meddelelser, der i hine Værker slet ikke have været benyttede, gaaede til Grunde, herimellem utvivlsomt mange, skrevne af Statens mest fortjente Mænd. Og selv om endog langt de fleste af disse have taget deres biografiske Forpligtelse let og indskrænket sig til ret tørre Meddelelser om deres Udnævnelser, kan det dog ikke fejle, at andre have meddelt fyldigere Bidrag til Levnetsløb af saa fremtrædende Interesse, at det vilde have vakt almindelig Glæde, om man derigennem endnu kunde indhøste Underretning om, hvad de havde at meddele om deres eget Liv. Det vides saaledes bl. a., at en omfattende Autobiografi af Albert Thorvaldsen har været i Kapitlets Arkiv²⁾.

Er Tabet betydeligt ved at have mistet selvskrevne Bidrag til de berømte Mænds iøvrigt i store Træk almindelig kendte Levnetsløb, bliver det neppe mindre føleligt ved Tanken om det store Fond af uerstattelige Meddelelser fra mindre velkendte Mænd, saavel om deres Oplevelser og de dem omgivende Personer og Forhold i Almindelighed, som om de specielle Omstændigheder ved den Daad, der hævede Vedkommende op til Ridderværdigheden. Og i sidstnævnte Henseende vilde sikkert navnlig Biografierne fra de ældre Tider, i hvilke Embedsstilling og Anciennitet ikke spillede saa stor en Rolle med Hensyn til Ordensuddelingen som senere, og specielt fra de forskellige Krigsperioder have bragt historiske Oplysninger af Interesse om mange Begivenheder i Fred og Krig.

Ogsaa naar man bortser fra alle Enkelthederne og tænker paa den Mulighed, der gennem Mængden af Biografierne var givet for at samle et Totalindtryk af den aandelige Udvikling i Befolkningens forskellige Klasser indbyrdes eller

¹⁾ Jfr. de i Erslews Suppl. til Forf. Lex. nævnte forskellige Kritiker.

²⁾ Thorvaldsen, der blev Ridder 1810, tøvede ganske vist længe med at opfylde sin Forpligtelse, men Historikeren Estrup bevægede ham 1815 i Rom dertil, nedskrev hans Meddelelser efter Diktat og indsendte dem til Ordenskapitlet, hvor de endnu fandtes c. 1850. (Estrups saml. Skrifter 1851, Forord S. XIII).

i forskellige Tidsperioder, kan man ikke andet end beklage, at en for vort Land maaske enestaaende Samling er gaaet tabt, men for Personalhistorikeren, for hvem Enkelthederne i saa mange Tilfælde kunne have betydelig Interesse, vil blot Tanken om de lange Ridderlister i mer end hundrede Aars Statskalendere være tilstrækkelig til at faa et Indtryk af, hvor utallige Gange man nu maa savne Muligheden af at kaste et Blik i de tabte Autobiografier.

Det kan imidlertid ikke nytte at fortabe sig i Gisninger om, hvorvidt det hele eller dog noget kunde have været reddet. Factum infectum fieri nequet. Derimod vil det kunne være Umagen værdt at undersøge, hvorvidt der hist og her i Familierne eller i Arkiver og Biblioteker endnu skulde findes Udkast til eller Afskrifter af slige til Ordenskapitlet bestemte Autobiografier. Det var jo dog muligt, at et Udvalg af disse kunde have en mere almindelig Interesse.

Naar herefter nu følger nogle autobiografiske Meddelelser til Ordenskapitlet fra Greve Sigismund Ludvig Schulin¹⁾, udgivne efter en Afskrift, der findes i Rigsarkivets Samling af Personalialia, er det uden Forventning om strax at kunne give noget fremragende Exempel paa, hvad der er mistet, men kun som en Begyndelse til nu, da Branden har givet særlig Anledning dertil, at indsamle noget af det endnu ikke meget publicerede og i Hovedsagen tabte Materiale af denne Art.

Grev Schulin, der ganske ung blev Besidder af Frederiksdal, kom til at spille en fremtrædende Rolle i Københavns nærmeste Omegn under Englændernes Indfald i Sjælland 1807, og ikke blot hans Oplysninger herom vil kunne antages at have en mere almindelig Interesse, men ogsaa hans indgaaende Meddelelser om hans Opdragelse og Tænkemaade kunne antagelig fortjene at offentliggøres som meget ejendommelige for hans Stand og Tid.

Han blev 1824 Kammerherre, var Amtmand over Præstø Amt fra 1824 til 1831 og døde d. 31. December 1836. En Sørgetale, forfattet af Præsten Raffard ved den reformerte Menighed i København i Anledning af hans Begravelse, findes trykt under Titelen: „Le voix de l'amitié Chrétienne aux funérailles de Comte Schulin le 9 Janvier 1837.“

Grevens Udnævnelse til Ridder af Dannebrog den 1. Aug. 1829 gav Anledning til nedenstaaende Meddelelser, som ere daterede Petersgaard d. 22 Jan. 1830. Naar undtages, at en enkelt Digression af filosofisk Indhold er udeladt, og at Slutningen er noget forkortet, er Manuskriptet her fuldstændigt og ordret gengivet. Det bærer Titelen: „Sigismund Ludewig Greve af Schulins Optegnelse af sit Levnets-Løbs vigtigste Begivenheder ifølge Opfordring af de Kongelige Ordeners Cantsler for at tjene til Afbenyttelse ved de Ordenshistoriographen paalagte Arbejder“ og det for Forfatteren karakteristiske Motto:

„Dieu et ma foi
L'honneur et mon Roi
Ma Dame, enfin moi.“

I Aaret 1777, den 16 October, fødtes jeg paa Frederiksdahls Gods i Kongens Lyngbye Sogn, Københavns Amt. Mine Forældre vare: F. L. Schulin²⁾, dansk Lehnsgreve og Kammer-

¹⁾ De hostrykte Portrætter af ham ere ved Velvillie af Originalernes Ejere, Grevens Børnebørn, skænkede Tidsskriftet.

²⁾ Kammerherre, Greve Frederik Ludvig Schulin til Frederiksdal, f. ⁴/₇ 1747, † ²⁸/₉ 1781 (Erslews Forf. Lex.)

herre og S. H. v. Warnstedt¹⁾. Af mine Forældres Familie er mig ikkun lidet bekjendt. Min Oldefader²⁾ paa Fædrene-Side var Superintendent i Markgrevskabet Anspach-Beireüth, og, saavit jeg veed, var hans Fader, min Tip-Oldefader³⁾, af geistlig Stand. Min Farfader J. S. Schulin⁴⁾ kom til Danmark som Hofmester af tvende unge Prindser af Anspach-Beireüth⁵⁾, Slægtninge af Kong Christian 6tes Gemahlinde, Dronning Sophia Magdalena. Da ved denne Leilighed Kong Christian den 6te lærte min Farfader at kjende som en Mand af Kundskaber, Hoved og Hjerte, tilbød han ham at indtræde i dansk Tjeneste, og i faae Aar opnaaede han de højeste Embeder og Ærestrin. Han var Præsident i det tydske Cancellie, Directeur for det asiatiske Compagnie, havde særdeles god Indflydelse paa Statens Finans- og Pengevæsen, banede Vejen for de Underhandlinger, ifølge hvilke den hertugelige Andel af Holsten mageskiftedes med Grevskabet Oldenburg; blev Statsminister, Ridder af Elefanten og døde som Lehns greve i en ung Alder, da han ei endnu havde opnaaet sit 50 Aar. Min Farfader var gift med M. v. Møsting⁶⁾, Datter af Geheimeraad v. Møsting⁷⁾ og Faster til nuværende Statsminister og Ordens-Cantsler J. S. v. Møsting⁸⁾. De havde ikkun

¹⁾ Grevinde Sophie Hedevig Schulin, f. v. Warnstedt, f. $\frac{4}{11}$ 1753, † $\frac{14}{4}$ 1807.

²⁾ Forfatterens Farfaders Fader var Magister Ernst Georg Schulin, født i Feuchtwang i Bayern $\frac{14}{2}$ 1658. Han blev 1688 Diakon i Dinkelsbühl, 1691 Præst i Prichsenstadt, 1698 Præst i Rosstall. Han var gift med Euphrosyne Susanne Baumgärtner, f. $\frac{6}{10}$ 1670, † $\frac{1}{5}$ 1738, Datter af Joh. Heinrich B., Præst i Prichsenstadt, og døde $\frac{12}{6}$ 1731 (meddelt af Arkiv-assist. L. Bobé).

³⁾ Mag. Salomon Schulin, Diakon i Feuchtvang, g. m. Anna Susanne (samme Kilde).

⁴⁾ Gehejmestatsminister, Grev Johan Sigismund Schulin var født $\frac{7}{8}$ 1694, døde $\frac{13}{4}$ 1750 og opnaaede altsaa mere end den Alder, Forfatteren ovenfor tillægger ham (jfr. E. Holm: Danm. Norges Hist. 1720—1814 II, S. 76 f., H. J. Birchs Efterretn. om Gehejmeraader, Meddelelser fra det kgl. Geheimearkiv og Kongerigets Arkiv for 1886—88 m. fl. St.).

⁵⁾ Markgreverne Ernst og Frederik Christian, Dronningens Brødre. (Jfr. E. Holm: Danm.-Norges Hist. 1720—1814 II, S. 77).

⁶⁾ Cathrine Marie v. Møsting, f. $\frac{23}{10}$ 1714, † $\frac{8}{6}$ 1770.

⁷⁾ Alexander Fr. v. Møsting, f. 1680, † $\frac{2}{6}$ 1737, Oberst og Generaladjutant, Stiftamtmand i Christianssands Stift, Hofmester for Chr. VII.s Søster Prinsesse Charlotte Amalie, Hvid Ridder, jfr. Biogr. Lex.

⁸⁾ Jfr. Biogr. Lex.

2de Børn, en Datter¹⁾, som var forlovet med Greve G. Moltke og som døde i en ung Alder, og en Søn, min Fader, F. L. Schulin.

Min Fader var ei ansat i Statstjenesten og døde som Kammerherre i den unge Alder af 34 Aar. Min Moders Familie Warnstedterne nedstamme fra det Brunsvigske, udbredte sig derfra til Meklenborg, og alt førend Kong Frederik den 3die Tid vare Warnstedter komne til Danmark. I Krigen med Sverrig under Kong Frederik den 3die tjente en Warnstedt under de danske Bannere; han hvervede paa egen Bekostning et Rytter Regiment og lønnede det af egne Midler, medens Krigen varede, og havde saaledes ved Fredens Slutning et Krav paa den danske Regjering af 70,000 Rdr Courant, men denne Fordring blev af mig ubekendte Grunde ei tilfredsstillet²⁾.

Dog bør jeg bemærke, at dette blot er et Familie-Sagn, og at jeg ei veed, om der i den Warnstedtske Familie herom forefindes skriftlige Documenter. Min Morfader³⁾ var Page hos Prindsesse Sophie Hedewig og blev siden ansat som Officeer i den Kongelige Garde, men derfra forsat til et National-Regiment i Norge i Nærheden af Bergen, da han var falden i Unaade, formedelst at han havde ægtet en Præstedatter⁴⁾. Efter min

¹⁾ Elisabeth Susanna Schulin, f. 1744, som døde $\frac{14}{4}$ 1758, i hvilken Anledning den daværende Huslærer, siden berømte Zoolog, Otto Frederik Müller forfattede et Sørgedigt (jfr. Biogr. Lex. XI., 595).

²⁾ Ifølge Benzons Stamt. i Rigsarkivet indkom den første Linie af Warnstedterne (af Huset Schwastorf i Meklenborg) til Danmark i Chr. Vtes Tid. En Frid. Wilh. v. W. var imidlertid Major i det holstenske Land-Regim. allerede 1666 (Indk. S. $\frac{187}{1666}$), men udmærkede sig ganske vist først under Chr. V. i Felttoget i Skaane, hvor han ved Halmstad d. 17 Aug. 1676 fik 18 Saar og blev fanget (Steen Jacobsens nordiske Krigs Krønike S. 51) men hurtig derefter udvexlet. Han blev Oberst og Chef for Prins Christians Regiment i Januar 1677 og faldt 26—27 Juni s. A. ved Stormen paa Malmø. Han var gift med Elisabeth Anna v. Lützwow til Schwastorff, der levede 1683 (meddelt af Oblt. J. C. V. Hirsch).

³⁾ Johan Ludvig v. Warnstedt, f. 170., † 1755, Søn af Etatsr., Amtmand o. Antvorskov og Korsør Amter Christian Hans v. W. og Hustru Louise Hedevig Baronesse Diede zum Fürstenstein, Kaptajn ved 1 Bergenh. nat. Inf. Reg. (Benzons Stamt., Personalh. Tidsskr. I, 1, 146).

⁴⁾ W.s Hustru kaldes i Bertouchs Stamt. i Rigsarkivet og Erslews Forf. Lex. III, S. 112 Maria v. Haltern, † 1764, andetsteds Holter. Hendes Fader er dog ikke kendt som dansk eller norsk Præst.

Morfaders Død, tog hans Enke til Kjøbenhavn med fire umyndige Børn. Kong Frederik den 5te var saa naadig at forunde den ældste Søn, afdøde Over-Ceremonimester H. W. v. Warnstedt¹⁾ en Plads i det Kongelige Cadet-Corps, og den yngste F. C. v. Warnstedt²⁾ blev ansat som Page hos daværende Kronprinds, siden Kong Christian den 7de, blev derefter Kammerpage hos den unge Konge, fulgte Christian den 7de paa sin Udenlandsrejse og var i en Alder af 22 Aar Kammerherre og Staldmester. Han havde en særdeles god Indflydelse paa Kongen, men maatte forlade Hoffet og blev ansat som Lieutenant i et Regiment i Slesvig, da Greve Struensee heller ønskede at have Greve F. Holck³⁾ allene om Kongens Person. Han blev siden Jægermester, Storkors af Dannebrogen og Geheime-Conferentsraad. Min Moder var af denne hendes yngre Broder sat i et Opdragelses Institut i Kjøbenhavn hos en Madame le Grand og blev udnævnt, efterat hun var bleven confirmeret, til Hofdame hos Dronning Caroline Mathilde, hvilken Post hun dog ei tiltraadte, da hun kort efter hendes Udnævnelse til ommeldte Post blev givt i Aaret 1770 med Greve Schulin.

Min Farfaders meget nøie førte Regnskabsbøger ere endnu i min Besiddelse, og af disse skjønnes, at han ved en exemplarisk Orden og god Oeconomie og ved at deltage i nogle Søehandels-Foretagender, erhvervede, i faae Aar, en betydelig Formue.

Kong Frederik den 5te tilbød min Farfader for den Staten troe og nidkjære Tjeneste, Frederiksdahls Hovedgaard med underliggende Bøndergods, men, af mig ubekjendte Grunde, vilde min Farfader ikkun modtage af Kongens Gavnildhed Hovedgaarden, og han selv opbyggede nuværende Hovedbygning og anlagte

1) Hans Wilh. v. Warnstedt, f. 18/9 1744, † 20/10 1817, Overceremonimester, Kammerherre, Major og Generaladjutant, Storkors af Dbg., adm. Direktør ved det kgl. Theater 1778—92. Gift 1) 9/10 1780 med Dorothea Louise v. Berger, f. 1754, † 19/8 1788. 2) m. Johanne v. Schilden, f. 1741, † 28/8 1805.

2) Frederik Carl v. Warnstedt, f. 13/9 1750, † 5/9 1811, til Løjtmark og Espenæs, Gehr., Kammerh., Hofjm., Storkors af Dbg., g. 25/10 1776 m. Johanne Wilh. Frederikke Rumohr.

3) Greve Fred. Vilh. Conrad Holck, f. 28/9 1745, † 7/12 1800, se Biogr. Lex.

Haven af egne Midler¹⁾. Min Farfaders Hensigt var at købe Godser i Holsten og med allerhøjeste Tilladelse at erigere disse til et Grevskab; men hans uventede Død, der foraarsagedes ved en heftig Forkjølelse, han paadrog sig ved at inspicere Arbejdet ved Frederiksdahls Hovedbygning, hindrede hint Forsæts Udførelse, og der blev da ifølge de Grevelige Privilegier og efter min sal. Farmoders Testamente erigeret et Fidei-Commis som Præcipuum for den Grevelige Schulinske Familie. Efter min Farmoders Død forefandtes ei tilstrækkelig Penge-Formue til Fidei-Commissets Oprettelse, af hvilken Aarsag min Fader nødsagedes til at afgive i flere Aar af sine aarlige Indtægter og at optage en Capital paa sit Allodium Frederiksdal for at complete Fidei-Commisset. Nøjere at detaillere de Aarsager, der havde en uheldig Indflydelse paa den Schulinske Families Velstand, kan ingen almindelig Interesse have, og jeg tør derfor i saa Henseende allene bemærke følgende:

¹⁾ Ved en Resol. af 28 Marts 1739 „accorderede“ Kongen Geheime-Raad Schulin Frederiksdal til fri Beboelse og Brug. Ved Koncessioner af $\frac{80}{100}$ 1743 og $\frac{5}{100}$ 1744 blev Hovedgaarden med tilhørende Bygninger, Haver, Mølle, Værtshuus og Fiskeri (derimod ikke Bøndergodset og Tienderne) overladt ham og Frue fra $\frac{1}{100}$ 1744 paa deres Livstid bl. a. paa den Betingelse, at deres Arvinger skulde have Godtgjørelse for alle de Udgifter, der indtil Afleveringen bevislig vare anvendte paa de gamle Bygningers Reparation eller Nedbrydelse, paa den ny Bygning og Havernes Indrettelse og Vedligeholdelse. Imidlertid androg Greven c. 3 Aar efter, at Forbedringerne indtil da havde kostet ham 16,000 Rdl., og indstillede, om ikke Kongen „maatte agte det meere Convenable for sin høye Interesse, hannem Stædet til Eiendom at overlade“. Kongen befalede de Deputerede for Finanserne at forestille Sagen, og disse udtalte derefter i Marts 1747, at de vel fandt, at Renten af den Kapital, som efter nævnte Koncessioner af Kongen skulde betales for Frederiksdal efter Grev Schulins og Frues Død, ikke nær vilde erstattes ved de i Forestillingen nærmere angivne Indkomster deraf, men de havde dog, da Stedet laa nær Kjøbenhavn, da det havde temmelig god Skov og Fiskeri og forhen af de Højkongelige Herskaber havde været possederet, Betænkeligheder ved at overlade det til Ejendom, med mindre Kongen vilde forbeholde sig Reluitionen. Overdragelsen fra Kronen skete derefter i Henh. til kgl. Resol. af 17 April 1747 (ved Skøde af 18 April s. A.). Kongen forbeholdt sig Jagtretten, og at man vilde omgaaes med Skoven paa en god Husholdningsmaade, samt Indløsningsret for en vis Sum efter Gehejmeraad Schulin og Frues Død. (Akte vedr. kgl. Resol. $\frac{17}{100}$ 1747 Nr. 97 i Rentek.). Denne Indløsningsret blev imidlertid som bekendt ikke benyttet af Kongen.

Min Farmoder led betydelige Tab derved, at min Faders Hofmester, en mere lærd end retsindig Mand, misbrugte hendes Tillid. Mine Forældre mistede et kostbart Indboe og blandt andet et udmærket af min Farfader samlet Bibliotek derved, at deres Gaard i Østergade var bleven solgt til en vis Gabel¹⁾, hvilken Gaard den 17 Januar 1772 blev ødelagt af Pøbelen, forinden at Indboet var bortfløttet. Min Fader nødtes til at tage den ødelagte Gaard igjen og at sælge den for en ringe Priis. Da Fidei-Commisset stod under offentlig Bestyrelse, saa var det vanskeligt at træffe det rette Øjeblik at gjøre fordelagtig Kjøb af Jordegods, og af samme Grund forsømtes Øjeblikket fordelagtigen at sælge 60 til Fidei-Commisset hørende assiatisk Actier, der vare indsatte for 500 Rbdr-Courant i Fidei-Commisset, men som en Tidlang stode i 1800 a 2000 Rdr gode Penge, og som i senere Tid reduceredes til næsten Intet. Min Samvittighed giver mig det Vidnesbyrd ei at have forsømt noget for at conservere Familiens Formue; aldrig har jeg foretaget vovelige eller letsindige Penge-Speculationer, og heller ei har jeg nogensinde ført en ødsel Levemaade; men den seneste uheldige Krig, der forarsagede Venners Tab, med hvilke jeg stod i Pengeforbindelse, og især vore indviklede Penge-Conjuncturer og vores Penge-Courses hyppige og pludselige Falden og Stigen, voldte mig store Tab, jeg paa ingen Maade kunde undgaae, saafremt jeg vilde handle som redelig og ærekjær Mand.

Jeg havde det Uheld i mit 5 Aar at miste en særdeles kjærlig og øm Fader, hvis Godhed og Blidhed mod mig endnu staae mig levende for Øie. Dette Tab erstattedes mig saameget muligt ved en aandefuld og kjærlig Moders og ved en udmærket from og forstandig Mosters²⁾ Pleie. I mit 8de Aar fik jeg til Huuslærer en Slesviger, ved Navn Petersen, der var en udmærket dulig, troe og forstandig Lærer, der forenede Godmodighed med

¹⁾ En af Struensee yndet indvandret Meklenborger, der af ham havde faaet Tilladelse til at holde Beværtning i Rosenborg Have. Matrosernes Ødelæggelse af Stedet er nærmere beskrevet i Hist. Tidsskr. 3 R., 4 B., S. 440 f.

²⁾ Christiane Louise Warnstedt, f. $\frac{6}{8}$ 1741, † $\frac{2}{4}$ 1813, Moderens eneste Søster, jfr. Benzons Stamt. Hun døde ugift og var den ældste af de fire føromtalte Sødskende.

en stræng moralsk Character, og ham især skylder jeg (om jeg selv tør sige det) min Agtelse for Sandhed og Retfærdighed, som jeg skylder min fromme Moder og Moster den religiøse Følelse, der vel for en Tid ved Omstændighederne svækkedes, men siden atter ved Guds Bistand vandt Styrke, og som ene er den faste Klippe, paa hvilken Menneskets Lyksalighed kan bygges. Jeg har haft en særdeles lykkelig Barndom og Ungdom. Stedse blev jeg som Barn behandlet med Mildhed og Godhed; som Barn og Dreng havde jeg ufordærvede Lege-Kammerater, og som ungt Menneske havde jeg til specielle Venner ikkun gode og dannede Mennesker. I min Moders Huus herskede Orden, Reenlighed og Elegants uden Pragt, hvilket min Moders Indkomster ei tillod. Min Barndom og Ungdom tilbragtes paa Frederiksdal, der er et Paradis, en Edens-Have, og derfor erkjender jeg, at jeg ei noksom kan takke Gud for alt det gode, han har givet mig, og at alt, hvad der ei hos mig er godt, det er min egen Skyld. I en tidlig Alder taledes og læstes jeg med lige Færdighed foruden Modersmaalet tydsk og fransk, af min Hofmester erholdt jeg Undervisning i det engelske Sprog, særdeles grundig Undervisning i Mathematiken, der var hans kjæreste Videnskab, og i Almindelighed en grundig og hensigtsmæssig videnskabelig Skole-Undervisning. Fra mit 9de Aar havde jeg Mestere i Dands, Musik og Tegning, men havde ikkun Lyst og Nemme for Dandsen, saaledes at Tid og Penge vare aldeles spildte med Hensyn til Musik og Tegning.

Som Dreng og ungt Menneske havde jeg en særdeles Lyst til Legemsøvelser, og denne Lyst forøgedes derved, at der paa Frederiksdahl blev indrettet en gymnastisk Plads, hvor de unge Grever Reventlow¹⁾, som den Tid boede paa Frederiksdahls Gods, paa Humbletofte — og flere unge Mennesker tillige med mig, næsten dagligen dreve gymnastiske Øvelser under de unge

¹⁾ Christian Ditlev, til Reventlow og Christianssæde, f. $\frac{28}{4}$ 1775, død $\frac{30}{1}$ 1851 paa Pederstrup som Kammerherre og Storkors af Dannebrog, og Ludvig Ditlev, f. $\frac{6}{6}$ 1780, † $\frac{10}{6}$ 1857 i Preetz, der blev Kammerherre og Oberstlieutenant (Bobé: Papirer fra den Reventlowske Familiekrede).

Reventlowers Hofmesters, afdøde Professor Sanders¹⁾, Veiledning. Da jeg i de fleste af disse Øvelser især i Løben og Springen overgik mine Legekammerater og ved en gymnastisk Vædekamp vandt den første Priis, Egekrandsen, saa udartede hos mig en sund og behagelig Tidsfordriv til lidenskabelig Overdrivelse, der rimeligvis har haft en skadelig Indflydelse paa mit Helbred. I Foraaret 1795 blev jeg indskrevet som

Barndomsportræt af Greve
S. L. Schulin.

Student ved Københavns Universitet, og efterat jeg i 1½ Aar havde frekventeret de forskjellige offentlige, saakaldte philosophiske Collegier, og hørt privatissima hos Risbrigh i Philosophien, især over den Kantske Philosophie, og hos Bugge i Physiken, erholdte jeg til den saakaldte Priliminaire-Examen bedste Character med Udmærkelse af samtlige Examinatorer og som Hoved-Character: *admissus cum laude præcipua*, hvilken Character der ei før var bleven nogen tildelt. Mine første Studenteraar have intet mærkeligt at fremvise; men med Aaret 1796 indtraf en Omstændighed, der nødvendigen maatte have megen Indflydelse paa mig — med mit fyldte 18de Aar var jeg nemlig myndig under Curator — og herved erholdt jeg fuldkommen Frihed og Raadighed over en aarlig Indtægt af henimod 4000 Rdr gode Penge. Min Opdragelse havde, som man af det anførte vil kunne skjønne, været udmærket god, men hvad der ei kunde hindres var: at et eneste Barn af Slægtninge og Venner eftersaaes vel meget. Som Dreng var jeg i mine Fritimer meget overladt til mig selv, da min Hofmester for det meste benyttede Tiden udenfor Læretimerne til sine matematiske Studier; jeg havde en stor Læselyst og læste, hvad jeg kunde faa fat paa, for det meste tyske og franske Romaner og Comedier, der ei vare tjenlige for en Dreng paa min Alder; i min Moders Huus var ofte talrigt Selskab, og jeg frekventerte Selskaber, Comedier, Concerter og Børnebatter

¹⁾ Levin Christian Sander, f. 1756, † 1819 (se Erslews Forf. Lex.) var fra 1784—89 Lærer i Gehejme Statsminister C. D. F. Reventlows Hus.

vel hyppigen, da min Moder gjerne vilde have mig om sig og var en for øm Moder til at vilde nægte mig Fornøjelser, hun ansaa for uskyldige og uskadelige; min Moder var en særdeles behagelig og aanderig Kone, og man mente at være Moderen til Behag, naar man roste og smigrede Sønnen. Med et Ord, alt tidlig og alt for tidlig var jeg bleven kjendt med Verden, og Verden virkede paa mig som den virker paa enhver, der kommer i Berørelse med den; og jeg var altsaa i den omtalte Periode et ungt, letsindigt, forfængeligt og indbildsk Menneske, og en vis Bøielighed i Characteren forenet med taalelig Nemme lode mig skue disse Feil ei som Synder, men tvertimod som Fuldkommenheder. Min Hofmester, endskjønt han var en stræng moralsk Mand og dulig Skolemand, besad ei det Talent at bemestre sig min Villie, og en Følge heraf var, at min Hofmester nødtes til at give Slip paa den moralske Tøile, saa at jeg omtrent i mit 20de Aar begyndte at styre min egen Cours. Vel havde jeg af salig Dr. B. Münter¹⁾ nydt en god Confirmations-Undervisning, men da min Hofmester var efter Tidens Aand og Videnskabens (Philosophiens) datidige Tilstand en Rationalist, der vel erkjendte Jesu Læres Fortrinlighed og Jesu høye Dyd, men ei troede paa Christi Guddom, saa modtog jeg samme religiøse Forstands Anskuelse, og følgelig havde jeg ingen anden Leder og Veiviser end min egen Samvittighed, der var saare ufuldkommen og accomodant, og Meninger, der ei vare byggede paa faste Grundsætninger, og som følgelig ei kunde give den faste Overbevisning, der formaaer at modstaae Verdens Forfængelighed og Daarskaber.

Vel rørte sig stundum i mit Hjerte Barndommens religiøse Minder, men disse udslettedes hurtigen af Verdens nærværende Paavirkning, og jeg demonstrerede endog ugjendriveligen for min Hofmester: at det ifølge hans egne Grundsætninger var Daarskab, ei at nyde Livet saa meget muligen, og saavit det kunde bestaae med Ære og Retskaffenhed. Med disse Grundsætninger og en stærk Tilbøielighed at nyde Livets Glæder og Forlystelser,

¹⁾ Balthazar Münter, f. ²⁴/₈ 1735, † ⁵/₁₀ 1793, Sognepræst ved Petri Kirke, bekendt som sin Tids største Prædikant i Hovedstaden, jfr. Biogr. Lex.

begyndte jeg Løbet af min Friheds-Bane. Ifølge min Rang frekventerte jeg Hoffet, jeg var Medlem af Klubber og dramatiske Selskaber, og saaledes førte jeg i nogle Aar et særdeles muntert og lystigt Liv; jeg studerede mindre for at erhverve Kundskaber end for at kunne tage den befalede Embeds-Examen, jeg studerede følgelig med Ulyst og ei grundigen, og min meste Tid tilbragtes med Fegten, Riden, Voltigeren o. s. f., ridderlige Øvelser, til hvilke jeg havde særdeles Lyst og Nemme, og med selskabelige Forlystelser. Man vil let kunne begribe, at der ei fattedes mig paa saakaldte gode Venner, der deledede mine Fornøielser med mig. At jeg under disse Omstændigheder begik mange Daarligheder, tør jeg ei nægte, dog udartede de ei til Ryggesløshed, og jeg havde det Held, at Lysten til Hazard-Spil betoges mig derved, at jeg første Gang, jeg spillede Faro paa Balparé en domino, paa mit første Kast tabte 100 Rdr. Efter at have ført i omtrent 3 Aar det vilde og letsindige Liv, vaagnede der hos mig en bedre Aand, og jeg begyndte at tvivle om Rigtigheden af mine hidtil havde Grundsætninger om Menneskelivet og dets Bestemmelse. Jeg følede i al min Verdens-Glæde dog stundom en Tomhed, en Mangel, og jeg begyndte alvorligen at eftertænke det Spørgsmaal: *Hvad er Menneskets Bestemmelse og hvorledes skal han bedst og sikkrest kunne opnaae denne?* Jeg mente, og denne Mening var rigtig, at alt videre Handlen var Daarskab, saafremt ei dette Spørgsmaal tilfredsstillende var besvaret for mig selv og af mig selv, og da jeg troede, at Philosophien var den Videnskab, der ene formaaede at løse Livets Gaade, saa tog jeg i Begyndelsen af Aaret 1799 den Beslutning at afbryde mine Brød-Studier og at tage til Kiel for der under Professor Reinholds¹⁾ Veiledning at studere Philosophien og at lede efter Viisdommens Perle, indtil at jeg havde fundet den. Tillige agtede jeg at studere Stats-Oeconomien, over hvilken Videnskab i den Tid ei holdtes Forelæsninger ved Kjøbenhavns Universitet.

Min Hofmester havde paa den Tid, dog venskabeligen, skilt sig fra mig og levede paa Frederiksdal, da han var engageret

¹⁾ Carl Leonhard Reinhold, f. ²⁶/₁₀ 1758 i Wien, bekendt Professor i Filosofi, først i Jena 1787—94, siden i Kiel, hvor han døde som Etatsraad ¹⁰/₄ 1823.

at blive hos mig, til jeg havde opnaaet mit 24 Aar, til hvilken Tid ham skulde udbetales 6000 Rdr S. H. C., fordi at han, for at fuldende min Opdragelse, havde renonceret paa en Anstilling som Professor i Mathematiken ved Gymnasiet i Altona; men han saae, at han ingen Indflydelse mere havde paa mig, og det smertede ham da kun at være Vidne til, at hans elskede Discipel gik ad Vejen til Ødelæggelse, uden at han formaaede at hindre det. Sommeren 1799 tilbragte jeg paa Løitmark hos min Morbroder Jægermester v. Warnstedt¹⁾, og om Efteraaret samme Aar tog jeg til Kiel, hvor jeg ikkun freqventerede offentlige Forelæsninger hos Hegewisch²⁾ i Historien og hos Niemann³⁾ i Stats-Oeconomien. Da det var min Hovedhensigt grundigen at studere Philosophien, saa havde jeg dagligen privatissimum af omtrent to Timer hos Reinhold, der gjennemgik med mig de forskjellige philosophiske Systemer og især Kants, Fichtes, Schellings og Bardilis Philosophie. I Kiel blev jeg til Efteraaret 1801. Om Sommeren 1800 og Sommeren 1801 foretog jeg Badereiser til Neundorff, formedelst at jeg ved et uheldigt Spring havde læderet mit Knæ. Medens jeg studerede i Kiel indtraf tvende Begivenheder, der bestemte mit tilkommende Livs Retning. Et Offer, jeg bragte min Pligt-Følelse, vakte i mig den levende Overbevisning, at Gud *er*; og et nøiere Studium af den fichteske Videnskabslære gav mig den Overtydning: at Christendommens theoretiske Hovedsætning er den samme som Philosophiens ypperste Grundsætning, og at ikkun Jesu Læres Hoved-Dogma — Treenigheden — er i Udtrykket forskjellig fra Videnskabens yp-

1) Frederik Carl v. Warnstedt, se ovenfor S. 23, Note 2.

2) Didrik Herman Hegewisch, f. $15/12$ 1746 i Nærheden af Osnabrück, blev 1782 Prof. i Historie i Kiel, 1805 Etatsraad, og døde $4/4$ 1812. Han havde studeret Theologi i Göttingen og været Hovmester for Baron Carl Maximilian Schimmelmann, Skatmesterens næstældste Søn (jfr. Bobé: Fra den Reventl. Familiekreds III, S. 406).

3) August Christian Heinrich Niemann, f. $30/1$ 1761 i Altona, var 1782 som Hovmester med en Grev Ahlefeldt Langeland i Göttingen, blev siden en anset Videnskabsmand i de statsøkonomiske og særlig de forstvidenskabelige Fag. Han blev 1785 Privatdocent, 1791 ord. Professor i Kiel, 1811 Ridder af Dbg., 1817 Etatsraad. Han har bl. a. udgivet: „Forststatistik der dänischen Staten“ 1809. Han døde $21/1$ 1832 (se Allg. deutsche Biogr.)

perste Grundsætning — Eenheden — (Identiteten) af Object, Subject og Tanke med Hensyn til det Absolute Erkjendelse. Det Absolute — Gud — er derfor ei en Gjenstand for Reflexionen men ene for den rene Tænkning, den absolute Anskuelse. Ved Opdagelsen af denne Sandhed frydede jeg mig af gandske Hjerte, raabte lig Pythagoras, da han fandt den berømte geometriske Læresætning, der bærer hans Navn: „jeg har fundet det, jeg har fundet det,“ og ilede med denne min Opdagelse til min Ven og Lærer Reinhold. Men Reinhold formaaede ei at fatte min Idee, rimeligviis af den Aarsag, at han paa den Tid var indtaget af den Bardiliske Philosophie, den af ham saakaldte rationale Realismus, og derfor misforstod og mistydede Videnskabslærens Grundsætning, saaledes, at han holdt det absolute Jeg for et Abstractum og ei for det, det er, en Idee, der ei fattes af den almindelige Forstand, men ene af den høiere Aandskraft, der i den nyere Philosophie kaldes den aandelige Anskuelse, og som i Bibelen kaldes Sandhedens Aand — Guds Aand —; men denne Aand kan ikkun den modtage, der har et reent Hjerte, det vil sige, en fuldkommen god Villie, der agter og elsker Sandheden høiere end dette timelige jordiske Jeg, dette forgjængelige og forkrænkelige Jordliv. Men dette rene Hjerte kunne vi ikkun erholde ved den sande Religion, Jesu Lære, hvorfor ogsaa Jesus siger: „Jeg er Sandheden, Livet og Veien, og ingen kommer til Faderen uden ved mig.“

Fra den Tid af, at det blev mig klart, at sand Religion og sand Philosophie ikkun med Hensyn til Formen kunne være forskellige, grandskede jeg med Alvor i Guds skrevne Ord og læste og læser endnu daglig i Bibelen, og saaledes har jeg erholdt den faste Overbevisning: at det ene Nødvendige er: at erkjende Gud og den, han sendte til Verdens Frelse, Jesum Christum, Guds eenbaarne Søn! Guds Ord strider ei mod den almindelige Fornuft og Forstand, men disse fatte dog ei Guds Ords Hemmeligheder, de høiere religiøse Sandheder. Disse erkjendes ikkun formedelst Guds Aand, og denne Aand maa hverves derved, at vi vorde retfærdige, idet at vi elske Jesum

og med Kjerlighed og Ydmyghed følge hans Bud, vide Sct. Joh. Cap. 14¹).

I Efteraaret 1801 tog jeg fra Kiel til Kjøbenhavn for atter at tage fat paa mine juridiske Studier med Hensyn til Embeds-Examen. I Januari 1807 tog jeg min Embeds-Examen med bedste Character. Der gaves flere Aarsager, at min Forberedelse til Embeds-Examen varede en saa ualmindelig lang Tid. I Begyndelsen af 1805 blev jeg forlovet med min nuværende Hustrue²), og som bekjendt giver Forlovelse Distractioner. Jeg frequenterede Hoffet og Selskaberne i Byen, og jeg var ei meget flittig, da mine juridiske Studier ei havde nogen synderlig Interesse for mig, fordi at de mindre havde til Formaal at studere Lovgivningens Aand, en god Lovgivnings Grundsætninger og disses Anvendelse paa Statsamfundet, end de havde det Øiemed vel at bestaae i den offentlige Prøve. Mit juridiske Studium var derfor under Professor Hurtigkarls Manuduction for det meste et for mig besværligt Udenadslæren, da jeg har en slet Hukommelse med Hensyn til at memorere. Atter og atter løb jeg min lange Rolle igjennem, og trods mit daarlige Nemme til at memorere bragte jeg det dog saavit, at jeg, nogle Dage forinden jeg skulde debutere, formaaede, blot ved at blade om, at forvise mig om, at jeg med den nødvendige Fripostighed vilde kunne gjøre Rede for min lange Lectie. Jeg tør ei nægte, at den Tid, jeg anden Gang præparerede mig til min Embeds-Examen, var saa godt som spildt, og at jeg meer end tilbørligen hengav mig atter til en letsindig Levemaade og til Forlystelses-Syge, saaledes, at jeg maatte ved egen Erfaring sande Ordspøget — „Naturam furca pellas ex, den kommer dog igjen den Hex.“ Ved denne Lejlighed erfarede jeg da ogsaa, at det ei er tilstrækkeligt at have en religiøs Forstands-Overbevisning, men at Religionen mere er Hjertets end Forstandens Sag.

¹) En længere, herefter følgende, almindelig Udvikling om Troens Nødvendighed er her oversprungen.

²) Louise Elisabeth Brown, f. ²⁴/₇ 1785, † ²⁸/₁ 1851, Datter af nedenomtalte William Brown og Margrethe Elisabeth Brown (jfr. Erslew, Forf. Lex. III, 112 og Suppl. III, 110).

Det er i Hjertet, at den gode Sæd bør fæste Rod, skal den ei undertrykkes af Torne og Tidsle, men derimod spire frodigen og bringe god Frugt. Tillige bestyrkedes jeg i den Mening, at Examina kunne være anvendelige og gavnlige og maaske nødvendige med Hensyn til Skole-Undervisningen, men at de ere skadelige for den høiere Videnskabeligheds Fremme, da de hindre den frie videnskabelige Granskning og den egne — originelle — Anskuelse, vænne Lærlingen til at sætte det døde Bogstav over det levende selvtænkte Ord og paalægge den moralske Tvang, at jurare in verba magistri. Af ovenanførte vil det skjønnes, at jeg ei tør nægte, at jeg, trods min Philosophie og min christelige Forstands Overbevisning, var i ommeldte Tidsperiode en Relaps — men jeg reddedes ved Guds naadige Styrelse. Der indtraf nemlig Omstændigheder, der satte mit Hjerte og min Fornuft i Strid med mit Hoved og min Forstand, idet jeg formentede, at Opfyldelsen af Ærens og Pligtens Fordringer vilde gjøre mit Livs Ulykke. Gud styrede det da saaledes, at jeg bestemte mig til at gjøre min Pligt mod min formentlige Interesse. Denne Striid med og Seier over det onde Princip gav mig Alvor og Styrke i min Villie, og Fremtiden udviste, at det, jeg havde holdt for min Ulykke, netop blev mit Livs største Held og Lykke!

Og saaledes erfarede jeg da Sandheden af Skrivtens Ord: at vi skulle handle i Troen, og at den, som elsker Livet høiere end Pligten, skal miste det, hvorimod den som agter Pligten høiere end den egne Lyksalighed, vinder ei blot denne, men endog det sande evige Liv. Derfor skulle vi ene og allene stræbe efter Guds Rige — thi da gives os ogsaa alt andet i Sandhed godt af vores Fader, som er i Himmelen! Jeg kommer nu til en i mit Liv for mig vigtig Begivenhed, jeg noget nøiere bør omtale.

Det var i Begyndelsen af August Maaned 1807, at jeg en Eftermiddag fra min Salsdør paa Frederiksdal saae endel Militaire i røde Uniformer at trække hen ad Veien, der løber forbi den saakaldte Slotsbakke. Jeg gik hen for at see, hvad det var, og til min største Forundring erfarede jeg da, at det var fiendt-

lige Soldater af den hanoverske Legion, der vare landede ved Vedbek, og som vare bestemte at besætte Fiskebeks-Broe i Nærheden af Farum. Jeg skrev da strax til den commanderende General over Sjælland, General-Lieutenant v. Peimann, for at tilbyde min Tjeneste som Volontair; men da jeg i flere Dage ei erholdt noget Svar, saa sat jeg mig til Hest og reed til Kjøbenhavn for personligen at fremstille mig for Generalen og tilbyde min Tjeneste, da jeg var af den Mening, at det var en Adelsmands Pligt i Krigstider at værne om Fædrelandet, hvad enten han var Militair eller ei, og da jeg tillige forment at besidde de fornødne Egenskaber til i kort Tid at vorde en brugbar Officer, formedelst at jeg var en gammel Mathematiker, havde læst endel militaire Skrifter (blandt andre Bülow's og Venturini's) og jeg tillige ei var gandske ubekjendt med det practiske af Infanterie-Tjenesten, da jeg havde staaet i Livjæger-Corpsset; men især mente jeg at kunne gavne, fordi at jeg var mig bevidst med Glæde at ville opofre Livet i Kongens og Fædrelandets Tjeneste. Da jeg naaede Lundehuset, blev jeg anholdt af de fiendtlige Forposter og maatte vende om. I Lyngbye traf jeg min Ven Pastor Rønne¹⁾, der sagde mig, at Fienden alt havde begaaet flere Excesser, at der requireredes Fourage, Levnetsmidler, Vogne o. s. f. i Flæng og uden Orden, og at han og Etatsraad de Coninck²⁾ havde i Sinde at fremstille sig for den fiendtlige General, Lord Cathcart, for ved deres Forestillinger saavidt muligen at afværge Krigens Onder for Omegnen, da der ingen Embedsmænd fandtes at være tilstæde, der maatte kunne paatage sig dette Hværv. Havde jeg troet Modstand for os mulig, da havde saavel min Pligt som min Stolthed dreven mig til at forsøge den, hellere end at henvende mig til Fienden for at bede om Skaansel; men da regulært Militair var indesluttet i Fæstningerne og vores Omegn havde en total Mangel paa Vaaben

¹⁾ Sognepræst i Lyngby Bone Falch Rønne, f. $\frac{20}{12}$ 1764, † $\frac{13}{5}$ 1823.

²⁾ Den bekendte Handelsmand, Ejeren af Dronninggaard Frédéric de Coninck, f. $\frac{5}{12}$ 1740, † $\frac{4}{9}$ 1811, jfr. Biogr. Lex. og navnlig Professor C. Nyrops Mindeskrift om N. L. Reiersen 1796—1896, hvor bl. a. den Landsforæderiprocess, der resulterede af denne Forbindelse med Fjenden, og som menes at have fremskyndet de Conincks Død, nærmere belyses.

og Ammunition, da der ingen Officerer vare at erholde; kort, da Omstændighederne vare, ifølge min, maaske feilagtige Mening, af den Art, at Modstand paa vort flade Terrain, med *vore Midler* havde været en Donqvixodiade, der havde gjort Ondt værre, saa besluttede jeg mig til i Forening med de Coninck og Rønne at henvende mig til Lord Cathcart for saavidt muligen at bidrage mit til Kongens, Landets og mine Medborgeres Tarv. Vi begave os altsaa næste Dagen til det engelske Hovedqvarteer i Hellerup — bleve vel modtagne af Lord Cathcart, og de fornødne Messürer bleve tagne, at der i vores Omegn maatte iagttages den strængeste Mandstugt, og at Requisitionerne maatte foretages i den muligste Orden og Ligning og med saa stor Skaansel og Lettelse for Yderne som muligt. Her nøiere at detaillere Commissionens Handlemaade er overflødig, da denne er noksom bekjendt og retfærdiggjort ved den Proces, man fandt sig forpligtet at anlægge mod Commissionen, hvilken Processes Acter for endel ved Trykken ere bekjendtgjorte af de Anklagedes Forsvar, Høiesterets-Advocat, Conferentsraad og Ridder Schønheyder²⁾.”

Ikkun følgende finder jeg derfor passende her at bemærke: Der førtes en nøiagtig Protocol over alle Commissionens Forhandlinger. Dagen efterat vi havde været i det engelske Hovedqvarteer, afsendtes en Parlementair til den commanderende General v. Peimann for at anmode ham om at foranledige, at Amtets i Kjøbenhavn indesluttede Embedsmænd maatte komme ud til os for at varetage Kongens Tjeneste og Beboernes Tarv, eller og at Generalen som datidig høieste Befalingsmand paa Sjælland maatte give os sin Villie tilkjende med Hensyn til hvad vi, under daværende critiske Omstændigheder, havde at gjøre og

¹⁾ Jeg tilstaaer, at Navnet Commission var særdeles upassende, og kunde give Anledning til Mistydning, da vi ei vare comitterede af nogensomhelst.
(Forf.s Anm.)

²⁾ Udgivne 1809 under Titlen: „Proceduren for Commissionen, samt Dommene og nogle Bilag i Sagen, anlagt paa Justitiens Vegne mod De Herrer Grev Schulin, Etatsraad de Coninck og Sognepræsten Rønne“. Sagen omtales ogsaa nærmere af A. S. Ørsted i „Af mit Livs og min Tids Historie“, III, 1855.

lade. *Jeg* conciperede Brevet og fremstillede i samme alle de Grunde, der talede for Nødvendigheden af, ei at lade Amtet, der, Amager undtagen, var forladt af de administrative Embedsmænd, være uden civil Øvrighed af Landets Egne, der vare bekendte med Landets Love, og som følgelig formaaede at afværge Lovløshed — Anarchie — for Kongens Undersaatter, og tillige at tage saadanne Forholdsregler, der saavit muligen maatte mindske Krigens Onder og Byrder for Amtet. Brevet forsynedes med Commissionens Underskrift og blev ved en Parlementair tilstillet General v. Peimann. Paa denne Skrivelse erholdt Commissionen et Svar, der, om jeg mindes ret, lød omtrent som saa:

„At Vedkommende ei kunde ansee en Deel af Hans Majestæts Lande som occuperede af Fienden, og at de maatte beklage dem, der paatog sig Pligter, for hvilke de til sin Tid vilde komme til at staae til Ansvar.“

Det var klart, at Vedkommende misbilligede vores Handlemaade, og der opstod nu det Spørgsmaal, skal vi trække os tilbage og blot sørge for vores specielle private Sikkerhed og Fordeel, eller skulle vi antage os vores Medborgeres, de af Hyrderne forladte Faars, Tarv med Fare for os, at vor Handlemaade i Tiden maatte miskjendes, misbilliges og maaske volde os farligt Ansvar og mange Ubehageligheder. Men — *fais ce, que dois, arrive ce, que pourra!* — og altsaa maatte vi som retskafne Mænd vælge det, Pligten bød! Dog besluttede vi at handle med den størst mulige Forsigtighed. Denne Beslutning var jeg ikkun altfor hurtigen utroe. General Peimanns Svar havde, jeg tilstaaer det oprigtigen, indigneret mig, da det forekom mig som om man lidet brød sig om Medborgeres Vel og Vee, naar man blot selv var sikret og ei maatte paatage sig noget Ansvar, og derfor *beklagede* man os uden at give et bestemt *nei* eller *ja*, for at have Ryggen frie. I Øieblikkets lidenskabelige Opbrusen skrev jeg derfor et Gjensvar til General Peimann, der vel paa ingen Maade lader sig retfærdiggjøre eller tør billiges, men som vil finde Undskyldning i hver retsindig og ærekær Mands Barm. Da jeg ifølge det os tilkomne Svar maatte troe, at General Peimann, der var mig bekendt som en Mand af Ære og en

Hædersmand, enten ei selv havde besvaret Commissionens Skrivelse eller aldeles havde mistydet det, saa, da jeg vidste, at Generalen var en Holstener, gjentog jeg i mit eget Navn i tysk Tungemaal, hvad jeg i Commissionens Navn havde tilskrevet ham paa dansk, dog noget omstændeligere og tilføiede: at jeg ei kunde troe, at en General og en Adelsmand havde skrevet ommeldte Brev, men at jeg formodede, at det var skrevet af en Vinkel-Skriver, da de, der maatte dømme vores Handlemaade at være stridende mod de Pligter, vi skyldte Kongen og Fædrelandet, røbede enten Dumhed eller Ondskab! Jeg tør ei nægte, at slig Tale var vel djærv mod en værdig gammel Mand, der var kommanderende General og saa godt som Kongens locum tenens i Majestætens Fraværelse; men jeg var piqueret, og jeg ansaae min Ære for krænket, og paa den Tid var jeg ei endnu kommet saavit, at jeg kunde, naar det blot gjældte mit Individ, række det venstre Øre til, naar man havde slaget mig paa det høire. For Udtrykkene i denne min Svarskrivelse, der med rette kunde dømmes at være impertinente, blev jeg af den over os nedsatte Commission dømt til en Mulct af 200 Rdr at betale til vor Frelsers Kirke, hvilken Dom af Høiesteret stadfæstedes, og hvilken Dom jeg selv erkjender for at være ei blot retfærdig, men endog særdeles mild. Saasnart Kjøbenhavns Fæstning havde capituleret, gik jeg til General Peimann og bad ham om at undskylde et hidsigt Øieblik, der havde foranlediget mit Brevs utilbørlige Form og sagde ham tillige, at jeg i min Skrivelse mere havde taget Hensyn paa den egne Retfærdiggjørelse, end jeg havde tænkt paa Hædersmanden, Brevet var stilet og adresseret til, da jeg i Sandhed troede, at hans Svar til Commissionen ei var conciperet af ham selv, men af en Jurist, en Lovens Mand, der var vandt til mere at tage Hensyn til Bogstaven og Formen end til Aanden og Realiteten. Min Formodning var aldeles rigtig, thi da Parlementæren overbragte Commissionens Skrivelse til Vedkommende, sagde en af de Tilstedeværende, der ei var General Peimann: „ei! herpaa kan vi strax give Svar“ og havde derpaa conciperet Svaret; denne Mand var vel en særdeles duelig og retskaffen Embedsmand, men ingen Adelsmand og ei

heller en Mand, der havde Idee om det, man bør forstaae under point d'honneur, og altsaa ei vidste, hvad man er en sand Adelsmand skyldig. General Peimann havde ei engang taget mit Brev ilde op, vi gave hinanden Haanden og skildtes venskabeligen fra hinanden. Af Commissionens Medlemmer havde Etatsraad de Coninck paataget sig at sørge for de nødvendige Penge-Udlæg, Forskud o. s. f. Pengesager, hvilket han gjorde med betydelige Pengeoffere. Pastor Rønne havde paataget sig at ligne Requisitionerne, tilsige og ordne Kjørslerne o. s. f., hvad som ellers nærmest besørgeres af vedkommende Amtsforvalter. Jeg havde intet at gjøre med Detaillen, men var den af Commissionen, der stod i directe Forbindelse med Lord Cathcart, og Commissionens Forhandlinger med Fienden gik i Regelen gennem mig, da jeg ved at tiltræde Commissionen havde gjort det til en *conditio sine qua non*: at intet maatte forhandles med den fiendtlige General uden gennem mig eller i min Nærværelse og med mit Samtykke. Denne Forsigtighed var jeg mig og mit Navn skyldig, da jeg som Kongens Lehnsmand og Vasal var særdeles Ansvar underkastet, at intet af Commissionen, jeg var Medlem af, foretoges, der i mindste Maade kunde drage vores Troskab mod Kongen og Fædrelandet i Tvivl eller i mindste Maade kaste en Skygge paa vores loyale Tænke- og Handlemaade. Jeg ved vel, at hver retsindig Mand, hvad enten han er Adelsmand eller ei, har denne Tænkemaade, men Adelsmandens Pligter er det, ogsaa udvortes at hævde dette Sindelag og i det egne Individ at hævde den høiere Personlighed saaledes, at den adelige i Gjerningen bør vidne, at Æren gjælder ham mere end Livet, og derfor burde Tvekampen ansees for hvad den er, en Guds Ret, der blot tilstededes erkjendte Hædersmænd, og den burde ei nedværdiges til ugudelig og letsindig Forfængeligheds Sag, til en Bravade og dumdristig Leeg med Menneskets timelige Liv. Der gives Dueller, jeg af gandske Hjerter hader og afskyer som f. Ex. Fleertallet af de tydske Universitets-Drenge-Dueller, men der gives ogsaa en Duel, der er aldeles nødvendig, skal man kunne værne om det, der er høiere end Livet, den sande Ære, den, det verdslige Menneske ingen

Idee har om, og som han forvexler med Indbildskhed og Forføngelighed. Mod den snedige Hykler, den frække Løgner har den redelige Mand intet andet tilstrækkeligt Værge end den Ret at sige ham under Øinene, hvad han er for en Karl, og da at lade Gud dømme mellem dem *der*, hvor Menneskene ei kunne dømme¹⁾.

Ifølge mine særdeles Forhold med Lord Cathcart var jeg hyppigere i det fiendtlige Hovedquarteer end mine Colleger, og jeg stræbte saavit muligen at blive bekendt med Lord Cathcart og hans Omgivning og vinde Vedkommendes Tillid netop ved at vise mig som jeg var, frimodig og min Konge og Fædrelandet af gandske Hjerte hengiven. Næsten alle fiendtlige Officerer, jeg taledede med, yttrede deres Misbilligelse af Expeditionen mod Kjøbenhavn undtagen Lord Cathcart, der i denne Henseende var aldeles taus. General Sir David Baird, der senere commanderede i Portugal og der mistede en Arm, og som i alle Henseender er det, Englænderen forstaaer under Navnet Gentleman — Æresmand, Hædersmand —, sagde til mig ved Generalens Bord, at det undrede ham, at ei Gud den almægtiges Lynstraale slog ned for at straffe et saa uretfærdigt Angreb.

Har jeg altsaa som Medlem af Commissionen hindret mangen en Uorden og Ødelæggelse og gavnet Staten og mine Medborgere, saa er det ei skeet med patriotiske Gøglestreger og ved at affichere en Tænkemaade, jeg som christelig Ridder ei kan billige; thi den christelige Ridders Pligt er det vel at modstaae Fienden, hvor og naar han kan, men han hader ei sin Fiende, da han veed at skelne mellem Fienden og Mennesket — Om det end var det egne Barn, da tør vi ei skaane det, naar det

¹⁾ De Mennesker som i Skrivten kaldes Løgnens og Djævelens Børn, kunne ene (især naar de ere af høiere Stand) ved Frygten for at maatte stande deres Mand i ærlig Tvekamp, holdes i Ære, da de ei fraholdes fra den onde Gjerning ved Guds frygt, den de ei have, eller ved Menneskefrygt, den de trodse, da de vide tildeels ved Hyklerie at skjule deres Synder og Forbrydelser for Verden, tildeels ved Verdens Klogskab snildeligen at undgaae den verdslige Retfærdigheds straffende Arm.

gælder om Rets Hævdelse, men kunne vi derfor lade være at elske det? Jeg mener derfor at have handlet rigtigere end en Mand, hvem jeg traf kjørende paa Landeveien og anmodede om at vende tilbage paa sin Post, for at varetage Kongens Interesse, men som svarede mig, „at han intet vilde have at bestille med det Kjeltringe-Pak,“ og kjørte sin Vei. Den liden Erfaring jeg gjorde den Tid i at forhandle offentlige Sager, bestyrkede mig i den Mening, at Snuhed og Finesse kunne være gode og anvendelige i smaae Anliggender, men at man iøvrigt endog handler klogest, naar man i et og alt hylder Frimodighed og Sandhed; thi der gives stedse Høg over Høg. Med Hensyn til hvor forsigtig man bør være under Omstændigheder som *de* vare, vi befandtes i, hvis at man ei vil løbe største Fare i den bedste Mening, bør jeg her anføre: at da de Coninck, Rønne og jeg en Dag vare samlede i det fiendtlige Hoved-Quarteer, sagde General Cathcart til os: at han stolede paa, at vi som Mænd af Ære, ei vilde meddele vore Landsmænd noget, vi maatte ifølge vores Forbindelse med ham bringe i Erfaring, og som kunde compromittere ham eller hans Arme, eller med andre Ord, at vi ei vilde misbruge hans Tillid for at agere som Spioner. Til Gjensvar herpaa tilbød Etatsraad de Coninck sig at aflægge Eed med Hensyn til det Løfte, at vi ei vilde spionere, og opfordrede hertil ogsaa Rønne og mig. Herimod protesterede jeg naturligen strax, da jeg vidste, at kunde vi ei nægte, at vi havde aflagt Eed til Fienden, da kunde dette i sin Tid og under Omstændigheder, vi ei kunde forudsee, have de farligste Følger for os, da det var høist vanskeligt at bevise, hvad vi havde aflagt Eed paa og tilmed at godtgjøre Eedens Nødvendighed og Uskyldighed, fordi at vi selv og Fienden vare de eneste Vidner, og saavel vi selv som Fienden maatte ansees som villige Vidner; ved at tilstaa Sandheden maatte vi altsaa fælde os selv! Ifølge det af den commanderende danske General modtagne Svar, var det høist rimeligt, at man vilde ansee en til Fienden aflagt Eed for eet og det samme med Landforræderie. Da jeg ifølge denne min Anskuelse protesterede imod hvilken som helst Eeds Aflæggelse, smilede Cathcart, klappede den gamle de Coninck paa Skulderen

og sagde: „De er en god Mand, men det kan jeg paa ingen Maade tilraade Dem, De vilde til sin Tid kunde komme til dyrt at fortryde en saadan Overrøelse, — jeg anseer Dem for Hædersmand, og deres Ord er mig nok.“

Hertugen af Wellington, dengang Sir Arthur Willeslej, saae jeg ei. Efterat Kjøbenhavn havde capituleret, og vedkommende Embedsmænd atter i vores Omegn vare traadte i Virksomhed, saa var det en Selvfølge, at alle videre offentlige Handlinger fra Commissionens Side maatte ophøre, uden for saavidt at man communicerede til Vedkommende, hvad man havde gjort, og modtog deres Befaling med Hensyn til de Oplysninger, de maatte forlange, Overlevering af Regnskaber o. s. f.

Fra daværende Stiftamtmand, nuværende Generalpostdirectør v. Hauch¹⁾, Excellence, erholdt Commissionen en særdeles forbindtlig Takskrivelse, og vi modtoges Roes og Tak fra alle Kanter, saaledes, at vi ifølge Ordsproget maatte troe, at den hellige Grav var vel forvaret — men — mit ubesindige Brev til General Peimann fandtes blandt denne Generals Papirer, og hinc illæ lacrimæ. Den egentlige ved mit Brev fornærmede var ei General Peimann, men i Sandhed en høi og hæderlig Embedsmand; jeg havde temmelig skarpt og bittert dadlet adskillige af de tagne Mesürer som dels urigtige, dels latterlige, og det var naturligt, at en stor Deel Mennesker, der ei nøiere kjendte mig, dømmede mig som indbildsk, hovmodig Aristocrat, man i Tide burde stække Vingerne paa. Jeg troer ei at besidde mindste Hovmod eller utilbørlig Stolthed, men tvertimod at være saa liberal som en fornuftig Mand, der kjender Menneskene og Verden kan og bør være, jeg hader al Aristocratisme, ligesom jeg hader al Carbonarisme, men min uforsigtige Fremgangsmaade var Skyld i, at jeg af Mange blev anseet for en dansk ultra og derfor kom den hele danske liberale Leier i Allarm, ja selv min gode Ven og Collega de Coninck beskyldte mig for hovmodigt aristocratisk Sindelav, og saaledes gaar det da i Politiken som i Religionen: hylder man i Religionen sand Christendom

¹⁾ Gehejmekonferensraad Frederik Hauch, f. ²⁶/₈ 1754, † ²⁷/₁₀ 1839, Fader til Digteren. Se Biogr. Lex.

overensstemmende med Guds skrevne Ord med Fornuft og Forstand, saa fordømmes man af Pietister, Methodister o. s. f. Irrationalister som den, der ei har den sande orthodoxe Troe, hvorimod de blotte Forstands og Hovedmennesker, Rationalisterne, dømme een som et excentrisk Menneske, en Hykler og en Sværmer — og det gaar da til i denne Tid som i Fortiden, da Jøderne dadlede Johannes, fordi at han førte en stræng Levemaade og paa samme Tid dadlede Jesum som den, der havde Omgang med Toldere og Syndere, drak og spiste med dem. Ligerviis er det i Politiken: den, som er en sand Royalist, der vil give Kongen, hvad der tilkommer Kongen, og Gud, hvad Guds er, der vil, at alle Undersaattere skulle være lige nær til Kongens Fader-Hjerte, der vil, at alle skulle nyde samme Lov og Ret, der vil, at alle private Interesser skulle staae tilbage for det Almene-Vel, en saadan Mand har alle Partier, der ledes af egne modsatte Interesser, imod sig. Aristocraterne, der miskjende Broderen i den ringere Stand, dømme ham som en Democrat, en hemmelig Jacobiner, Carbonari, Radical o. s. f. (Partie-Øgenavne) — og det misundelige Menneske af de ringere Stænder, der ei fatter det høiere og ædlere, og som troer, at alle Mennesker ere lige saa gemene, som hans egen Samvittighed fordømmer ham selv at være, dømmer den redelige Kongemand, der ei vil andet end den muligste Ret, Lighed og Frihed for *Alle*, for at være et hovmodig adelsstolt Menneske. Herved er nu intet at gjøre, thi lidenskabelige Partie-Mennesker ville ei erkjende Sandheden og lade sig ei overbevise, — uden at gaae sin Vei ligefrem, ei bryde sig om Daarerne til Høire eller Venstre, modstaae det Onde, hvor man kan, og lade den Sten ligge, man ei formaaer at løfte.

Det var Midienat, netop som jeg var kommet hjem fra en Lystreise til Helsingør i Slutningen af 1807, at Stiftamtmanden tilligemed en anden Embedsmand holdt for min Dør i Frederiksdals Gaard og strax derpaa indtraadte i min Stue for at affordre mig mine Papirer. Jeg bød dem Aftensmad, men de modtog ei mit Tilbud, og da de røbede Hastværk, saa overgav jeg dem uden Betænkning alle de Papirer, der vedkom eller blot havde Hensyn til mine Forhold som Medlem af den anklagede Commission.

Da det uventede Besøg om Midienat rimeligvis havde til Hensigt at finde Inqvisiten til Sengs og da at benytte hans Skræk og Forbauselse til Forbrydelsens lettere Opdagelse og Sagens bedre Fremme, saa var jeg bleven lidt varm og overgav derfor til ommeldte Herrer mere, end jeg var forpligtet til. Iøvrigt havde jeg ei mindste Aarsag at beklage mig over ommeldte Herrers Adfærd. De udførte deres dem befalede Hverv, og det med al mulig Skaansel og Artighed, da de endog, stolende paa, at jeg havde overgivet dem de til Sagen hørende Papirer og Documenter, ei forlangte at forsegle mine øvrige Papirer — det bør mig her at bemærke, at jeg under hele Processen ei havde Aarsag til Klage over hvem som helst. Pastor Rønne klagede vel over, at man stundom, medens Inqvisitionen varede, forelagde ham Spørgsmaal, man ei var berettiget at gjøre, som t. Ex. hvad han havde tænkt, eller hvad han under visse Omstændigheder vilde have gjort. Min Ven Rønne svarede da, at han for Tanker og Hensigter ene var Gud Regnskab skyldig, men ei Mennesker — jeg derimod svarede rask væk paa alle Spørgsmaal og ei sjelden med Hidsighed eller dog med vel megen Varme. Denne min Frimodighed blev af Vedkommende vel optaget og ei utilbørligen benyttet imod mig. Min Ven Rønne saavelsom jeg vare ved godt Mod, medens Processen varede, hvis Klage-Paastand dog gik ud paa at berøve os Ære, Liv og Gods. Etatsraad de Coninck tog sig derimod Processen meget nær, og den var rimeligvis Aarsag til en Rørelse, der traf Oldingen, og som nok før Tiden bragte ham til Hvile. Etatsraad de Coninck var en Mand, som ved ualmindelige Aandsgaver havde erhvervet sig over en Million gode Penge, som var en sand Fader for hele sin Familie, og som gjorde store Offre for Samfundet. men han havde en vis Selvfølelse, som hindrede ham fra at gjøre disse Offere gjældende og at gjøre sig Verdensvenner. Det er besynderligt nok, at forinden vi lærte at kjende hinanden nøiere, vare de Coninck og jeg meget fremmede for hinanden, da jeg med Uret dømte ham at være pengestolt og han nok mig at være adeltolt og ovenikjøbet hvad man paa fransk kalder Roué.

Det meste der smertede mig i Anledning af den her omtalte Proces, var at jeg havde den Indbildning, at Kongen, som jeg af gandske Hjerter er hengiven, maatte kjende mig saa nøie, at han strax maatte tænke og sige: hvor Schulin er med, der kan intet uloyalt skee! men heri havde jeg Uret, og til vores egen Retfærdiggjørelse var det nødvendigt, at Sagen blev nøie undersøgt og af Høiesteret endogsaa paadømt. Dog tør jeg ei nægte, at det forekom mig og forekommer mig endnu, at da Processens Udfald viste, at de saa haardt anklagede ei blot vare aldeles uskyldige, men endog havde gjort sig vel fortjent af Fædrenelandet, saa krævede, om end ei stræng Retfærdighed, saa dog Billighed og Stormodighed og maaske Politik, at Regjeringen havde givet os et offentligt Tegn paa, at den erkjendte vores, jeg tør sige dydige politiske Handlemaade, fordi at ikkun faa Mennesker kunde formodes at være bekjendte med Sagens nøiere, for os, retfærdiggjørende Omstændigheder, og det er noksom bekjendt, at en Anklaget aldeles kan frifindes uden dog at være uskyldig, da der kan mangle tilstrækkeligt juridisk Beviis til at fælde den Skyldige.

I Begyndelsen af 1808 ægtede jeg min Hustrue L. E. Brown af en gammel adelig Familie der nedstammer fra Normandiet og derfra kom til Engelland og rimeligen er af dansk eller dog af skandinavisk Udspring.

Min Kones Fader var Kjøbmand W. Brown¹⁾, en Søn af John Brown²⁾, der ogsaa var Kjøbmand; og hendes Moder er E. Brown³⁾ en Datter af David Brown (der var dansk Gouver-

¹⁾ William Brown, Grosserer i Kbhvn. i Kompagni med Faderen, døde $\frac{12}{12}$ 1788 kun 29 Aar gl. Han ægtede ifølge kgl. Bevill. af $\frac{4}{10}$ 1782 sit nedennævnte Søskendebarn (Sjæll. Reg.).

²⁾ Generalkrigskommissær John Brown, f. 1722, † 1803, en Skotte, der efter Slaget ved Kulloden 1746 kom til Kjøbenhavn, fik Borgerskab som Grosserer og oprettede et aneligt Handelshus, der dog 1787 fik et Grundstød, skønt stærkt støttet af Staten, jfr. Pakke om hans Gæld i Finanskollegiets Arkiv. Han fik Naturalisationspatent $\frac{3}{7}$ 1776 og førte et Vaaben med 3 Lillier i nederste, 3 Hjerter i øverste Felt, paa Hjelmen en væbnet Haand. Jfr. C. Nyrop: L. N. Reiersen.

³⁾ Margrethe Elisabeth Brown, † $\frac{22}{6}$ 1838, Datter af Guvernør David Brown, ægtede anden Gang $\frac{7}{6}$ 1792 Andreas Alexander Berner, f. $\frac{4}{1}$ 1753, Kapt. i Sø-*Et.*, Toldinspecteur i Helsingør, der tidligere, $\frac{28}{4}$ 1782, havde været gift med Susanne von Echten, død¹⁰/₆ 1791 (Benz. Stam.).

neur over vores Ostindiske Besiddelser) og ifølge andet Giftermaal Enke efter Capitain v. Berner, der i sine senere Aar var Told-Inspecteur i Helsingøer. I dette Ægteskab har Gud skænket mig 7 levende Børn, 3 Sønner og 4 Døtre, som Gud være priset, alle ere gode og sunde Børn paa Sjæl og Legeme af hvilke jeg, Gud være lovet, hidindtil ei har havt andet end Glæde, og som Herren fremdeles naadigen vil holde sin Haand over¹⁾!

Fra 1808 til 1824, levede jeg i min Families Kreds i videnskabeligt Otium paa mit kjære Frederiksdal og beskæftigede mig for en Deel med Landbruget, men den meste Tid anvendte jeg paa Studering og videnskabelige Arbejder især med Hensyn til christelig Philosophie og Stats-Oeconomie.

Den 16 Maii 1824, havde hans Majestæt den Naade at udnævne mig til Kammerherre, og samme Aar benaadede Kongen mig med Amtmandskabet over Præstøe Amt. Den 1 November 1828²⁾ hædrede Kongen mig med Dannebrog-Ordenens Ridderkors, hvilket jeg erkjender som en særdeles Naade, da mit svage Helbred og min Uduelighed i at bestyre Embedets Detailler ei tillader mig at give mig selv det Vidnesbyrd at være en udmærket executiv Embedsmand.

Høie Vedkommende ville gunstigen undskylde, at jeg i denne Beretning om mit hidtil førte Levnetsløb har maaske været vel udførlig, men da mit udvortes Liv hidindtil ikkun har været af ringe Betydning, saa har jeg troet, at det ei var uhensigtsmæssigt, og maaske vilde have Interesse for Vedkommende, at jeg

¹⁾ De tre Sønner vare Johan Sigismund, f. $\frac{8}{6}$ 1808, † $\frac{14}{11}$ 1880, senere Besidder af Frederiksdal, Kammerherre og Amtmand; Hans Sigismund Frederik Alexander Villiam, f. $\frac{26}{11}$ 1811, † $\frac{27}{4}$ 1856, Hofjægermester og Inspektør paa Godset Drage i Holsten, og Christian Frederik (Schulin-Zeuthen), f. $\frac{18}{4}$ 1822, † $\frac{18}{1}$ 1873, til Baroniet Zeuthen, Hofjægermester. De fire Døtre vare Sophie Hedeveg, f. $\frac{26}{6}$ 1810, † $\frac{19}{10}$ 1866, g. m. Baron Christian Frederik Zeuthen til Baroniet Zeuthen, Johanne Elisabeth, f. $\frac{30}{10}$ 1813, † $\frac{10}{6}$ 1847, g. m. Generalltn. Peter Fr. v. Steinmann til Tybjerggaard, Louise Christiane, f. $\frac{5}{12}$ 1815, † $\frac{11}{6}$ 1884, g. m. Kammerh., Oberstltn. Greve Frederik Vilhelm Dannemand til Aastrup, og Marie Albertine Mathilde, f. $\frac{22}{5}$ 1820, † $\frac{5}{6}$ 1885, g. m. Gehejmekonferensraad, Kammerherre, Greve Frederik Ludvig Vilhelm Ahlefeldt-Laurwigen til Grevskabet Langeland.

²⁾ Ifølge Statskalenderen skete Udnævnelsen d. 1. Aug. 1829.

gav en aldeles oprigtig og sandfærdig Beretning om mit indvortes Liv, da det, i det mindste for Menneske-Grandskeren, har en videnskabelig Interesse at erfare, hvorlunde et letsindigt Verdens Menneske ved Guds Styrelse er bleven en Christen, og tillige har jeg anseet det for min Pligt, ei at lade Leiligheden gaae forbi at stille min Handlemaade i 1807 i sit sande Lys, da det, om ei for min egen, saa dog for mine Forfædres som for mine Børns og Efterkommeres Skyld, ei tør være ligegyldig, at den ringeste Plet skjæmmer mit grevelige Skjoldemærke. Dette er sagt uden mindste utilbørlige Stolthed, thi skulle vi Adelige nyde Hæder og Forrettigheder fremfor vore øvrige Medborgere, da bør vi ogsaa være denne Hæder og disse Fortrin værdige og ved vores Handlemaade retfærdiggjøre den Formodning, at den ædle Stamme ogsaa skyder ædle Grene. Det er Adelsmandens Pligt at hæve sig over det Almindelige, det er hans Pligt at paastaae denne Fortrinlighed ei som en Følge af egen Fortjeneste, men som nedarvet Gave fra de Forfædre, der ved deres Gjerninger vandt adelig Udmærkelse. Den Adelsmand, der ved sin slette eller gemene Handlemaade vidner mod sig selv, at han er udartet, og ei besidder Fædrenes christelige Ridder-Aand, burde miste den udvortes Hæder og udelukkes af et Samfund, han ei i Sandhed er Medlem af. En slet eller gemen Adelsmand er at ligne med en falsk Bankoseddell, der bør kasseres, hvis at man ei vil løbe Fare for at alle Sedler skulle miste deres Credit!

Manuskriptet er ikke hermed ganske sluttet. Der følger først nogle afsluttende Meddelelser om Forfatterens Gudsopfattelse, der stemmer paa saa mange Punkter med Tidens almindelige, vel kjendte Betragtninger, at de i den temmelig vidtløftige og springende Form, hvori de fremstilles, næppe have tilstrækkelig Interesse til her at burde meddeles in extenso, om der end hist og her findes Bemærkninger, som ere karakteristiske for Forfatteren, naar han f. Ex. som Adelsmand af den gamle Skole sætter Kvinden højt over Manden og siger: „Den sande rene Kjærlighed vækkes ifølge min Mening, om ei udelukkende, saa dog for det meste ved Qvinde-Skjønhed og Qvinde-Dyd i Man-

dens Barm. Manden er ifølge sin Natur mere egoistisk end Qvinden, og Qvinden staaer derfor i Almindelighed over Manden. I Qvinden er det Guddommelige Natur; Manden derimod maa bekjempe og overvinde det onde, forinden at han kan blive delagtig i Gud formedelst den hellige Aand. . . . Det var Qvinde-Kjærlighed, der vakte Guddoms-Gnisten i mit Hjerte, og det er reen Qvinde-Kjærlighed, der har fuldkommet Kjærligheden eller dog pleiet og hævet den i mit af Naturen vanartede Hjerte, og saaledes kan jeg ei andet end tilstaae, at jeg er lidt catholsk, da jeg mener, at vi ledes til Sønnen ved Moderen, den vi i Sandhed skue i den rene og dydige Qvinde, vi af gandske Hjerte elske. At den Kjærlighed, jeg her taler om, ei er Vellyst, ei engang Elskov, der er et mixtum compositum af Agtelse og Sandselighed, behøver jeg ei at bemærke.“

Forfatteren taler fremdeles om den Guds Fred, der skal komme, og kan ikke antage denne glade Forhaabning for noget Fantasifoster, „da Europas christelige Monarker ved at slutte den hellige Alliance udtrykkeligen have vedgaaet denne min Menings Sandhed, da de, i ommeldte, i Sandhed hellige Forbunds anden Artikel udtrykkeligen bekjende og i den hellige Treenigheds Navn for Gud og Mennesker forpligtede sig og vedgaae: que la nation Chretienne, dont Eux et Leurs peuples font partie, n'a reellement d'autre Souverain que celui, à qui seul appartient en propriété la puissance, parce qu'en Lui seul se retrouvent tous les tressorts de l'amour de la science et de la sagesse infinie, c'est à dire Dieu, notre divin Sauveur Jesus Christ, le Verbe du Très-Haut, la parole de vie“ etc.

Efter Omtale af Historiens Vidnesbyrd om Præsternes Freimden af Vrangtroen for at skaffe den udvortes Kirke Magt, af Stridspunkter hos Protestanter og Katholiker og af den rette Ordning af den christelige Stat yttre Forfatteren sin glade Overbevisning om, at netop vi Danske have een i Sandhed fornuftig og christelig Statsforfatning, „da ifølge Konge-Loven Guds Ord og den sande christelige Troe er Danmarks Riges og Kongedømmes rette Grund og Grundvolds-Lov, saaledes, at Danmarks Enevolds- og Arve-Konge af alle danske Undersaatter skal agtes

og holdes for det ypperste og høieste Hoved her paa Jorden over alle menneskelige Love, der ingen anden Herre og Dommer kjender over sig i geistlige og verdslige Sager, uden Gud alene,* hvorefter følger at „Danmark er i Sandhed mere en Kirke-Stat end de pavelige Lande ere det, og vores Konge er i Sandhed for os Danske Herrens, Jesu Christi, synlige Statholder.“

Sluttelig fremsætter Forfatteren sine Ønsker om, at Danmarks Kongestamme fremdeles maa blomstre og Danmark og det danske Folk tiltage i Velstand, Magt og Hæder til Dagenes Ende.

Slægtbogsoptegnelser om Familien Holtermann.

Ved S. H. Finne-Grønn.

Ved et besøg for nogen tid siden hos commandørinde, enkefru *Alvide Valeur*, født *Wraatz*¹⁾, i Christiania paatraf jeg blandt andre familiepapirer, som netop i de dage var fremme til gjenneomsyn og ordning, ogsaa de optegnelser om slægten Holtermann, der med den elskværdige gamle dames til-ladelse herved meddeles, da de i sine detaljer hidtil vistnok ere ukjendte i den personalhistoriske forskning.

Optegnelserne er forfattede i 1797 af den da 55aarige jomfru *Anne Holtermann* [se s. 54 no. 10], som til stadighed havde sit ophold i Bergen, hvor hun ogsaa døde i 1814, og de viser sig at være saa nøiagtige, at det under sammenligningen med de offentlige protokoller kun har været nødvendig at rette nogle faa tidsangivelser i hosføiede noter.

Originaldocumentet er et folioark, hvis hele indhold bogstavret lyder saaledes:

Forfædre eller Slægt-Linie.

Henrich Holterman og *Anna Bagge*, som var min Farfader og FarModer (dette optegnet af *Anna Holtermann* i Aaret 1797). Han Farfader *Henrich Holterman* var Fød udi Rotenborg²⁾ A. 1650 d. 12te Martj; Hans Faders Navn var *Coert Holterman* og

¹⁾ Alvide Valeur, f. Wraatz, er f. ²⁰/₁₁ 1814 i Christiania og blev gift ²²/₂ 1836 i Frue k. i Kjøbenhavn med den s. 53 note 2 nævnte commandør C. H. Valeur. Hendes Fader var postmester, cancelliraad Martin Wilhelm Wraatz, f. ²¹/₈ 1765 i Kjøbenhavn, søn af leverandør Martin Wraatz af pommersk æt og Henriette Wilhelmine Beiken, og † ²⁸/₁₁ 1831 i Christiania; han blev gift ²³/₄ 1806 i Kjøbenhavn med Dorothea Hedvig Leganger, f. ¹⁴/₁ 1782 paa Eidsvold og † ¹⁰/₄ 1866 i Christiania, datter af sogneprest, titul. professor Christopher Munthe Leganger og Maren Mandahl.

²⁾ o: Rotenburg ved Bremen.